

מדינת ישראל
משרד החינוך

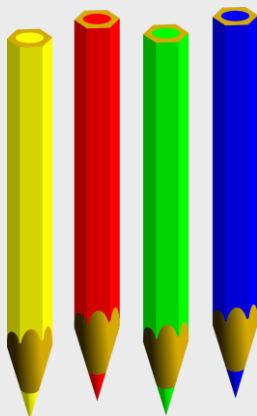
מערכת שידורים לאומית

אומנות חזותית לכיתות ד' – ו'

כוחות על באומנות
עם המורה: כנרת דויטש

כתיבה: ענת אנגלנדר
עריכה: ענת אנגלנדר וענת רוזנבאום
עריכה והתאמה לשידור: סיגל ברקאי

מה להביא לשיעור?

- כלי כתיבה
- צבעים מכל סוג
- מחברת
- עיתונים
- מגזינים צבעוניים
- חומרים שונים להדבקה (בדים, צמר, פייטים, חרוזים)
- דבק
- מספרים
- דף או בריסטול גדול

האם חלמת פעם שתוכל לעוף,
להפוך לרואה ואינו נראה,
לקרוא מחשבות או להצמיח
זימים ולשחות במים עמוקים?

בשנת 1941 ההופעה הראשונה של דמות סופרמן בקולנוע
הייתה בסרט אנימציה שנוצר על ידי סטודיו פליישר
(Fleischer Studios)

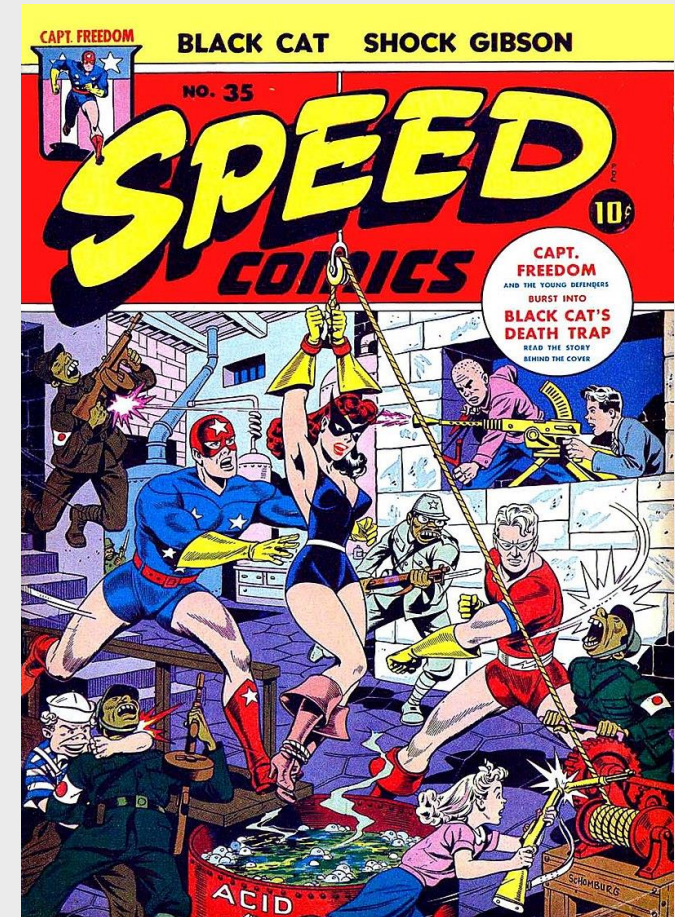
מה נעשה היום?

- נתבונן ביצירות אומנות שונות ומגוונות המביאות לידי ביטוי כוח על.
- נחשוב מהו כוח העל שלנו.
- ניצור בעצמנו ונהפוך את עצמנו לגיבורי על.

עכשיו לומדים: מהו קומיקס?

- קומיקס ("האומנות התשיעית") הוא סוגה (ז'אנר) אמנותית שנקראת בעברית: עֵלִילוֹן המאופיינת בדמויות המצוירות ברצף של תמונות, בעלילה מותחת ובשילוב טקסט ודימוי.
- הדמויות נמצאות בפעולה דינמית ומדברות באמצעות "בועות דיבור".
- הקומיקס מצויר על נייר ומופיע בחוברות, עיתונים ואינטרנט.

עכשיו לומדים: מדוע נוצר גיבורי על?

- גיבור-על הוא דמות בדיונית בעלת יכולות על-אנושיות.
- סופרמן הוא גיבור העל הראשון, שהופיע בספרי קומיקס בארצות הברית בשנת 1938 בתגובה לקשיים חברתיים כגון פשע, עוני וכדומה.
- גיבורי על מצילים את האנושות מחולשותיה, ומגנים עליה מהיום יום הקשה.

רגע של מחשבה: מהו גיבור על?

- זהו קלארק קנט, בן דמותו האנושי של סופר מן

- חשבו: מדוע יצרו הקומיקסאים את סופרמן כאדם רגיל?

- האם בני אנוש יכולים להיות בעלי כוחות על?

0 1:00

רגע של התבוננות

ג'אנבטיסטה טייפולו, בלרופון רוכב על פגסוס
(פרט) ציור קיר, ונציה, איטליה, 1746

- זהו גיבור על עתיק מהמיתולוגיה היוונית בשם **בלרופון**
- הוא רוכב על סוס בשם **פגסוס**
- הצייר האיטלקי **טייפולו** תיאר אותו בציור קיר שנקרא **פרסקו** על תיקרה של ארמון מפואר.
- התבוננו בציור וענו על השאלות:
- מאיזו זווית בחר הצייר לתאר את הגיבור?
- מהי הסביבה בה רוכב הגיבור? האם היא מציאותית?

עוד רגע של התבוננות

פסיפס חלוקי נחל המתאר את בלרופון הורג את כימרה,
המוזיאון הארכיאולוגי ברודוס

- וזה שוב בלרופון הורג את מפלצת הכימרה האיומה.
- הפעם יצר אותו אמן מתקופה עתיקה מאד, בשנת 300 לספירה, כלומר לפני 1700 שנה.
- זהו **פסיפס** מאבנים קטנות שנוצר על רצפה של מקדש יווני ברודוס.
- מאיזו זווית הוא מתואר הפעם?
- מדוע לפי דעתך 2 היצירות כל כך שונות?

פיטר-פן – גיבור על ספרותי

- פיטר פן נוצר על ידי הסופר הסקוטי ג'יימס מתיו ברי.
- הוא ילד שמסוגל לעוף, ואינו רוצה לגדול לעולם.
- הוא מבלה את ילדותו הלא נגמרת, באי של "ארץ לעולם-לא", כמנהיג של "הנערים האבודים".
- האם, לדעתכם, פיטר פן הוא גיבור? גיבור על? נמקו את דעתכם במחברת.

פיטר פן באמנות

- סיפורו של פיטר פן שימש השראה לאומנים רבים.
- הספר המקורי פורסם בשנת 1906.
- בזכות ההדפסים הצבעוניים של המאייר ארתור רקהאם הספר הצליח באופן מיידי.

מתוך הספר "פיטר פן בגני קנסינגטון", מאויר על ידי ארתור רקהאם, 1906.

עכשיו לומדים - פיות באומנות

- פִּיָּה היא יצור בדיוני שמקורו בפולקלור ובסיפורי עם עתיקים. ניתן למצוא אזכורים שלה באגדות, בסרטים, בקומיקס והיא מופיעה גם באמנות.
- הצייר האנגלי הידוע **מהתקופה הרומנטית** באומנות **ויליאם בלייק** המציא דמויות של פיות ואייר אותן בספריו.
- איור זה לקוח מתוך הספר **השיר של לוס** שנכתב ואויר על ידי ויליאם בלייק, לפני כ-200 שנה.

ויליאם בלייק, השיר של לוס, איור מודפס, 1795

פיה מפוסלת - טינקרבל

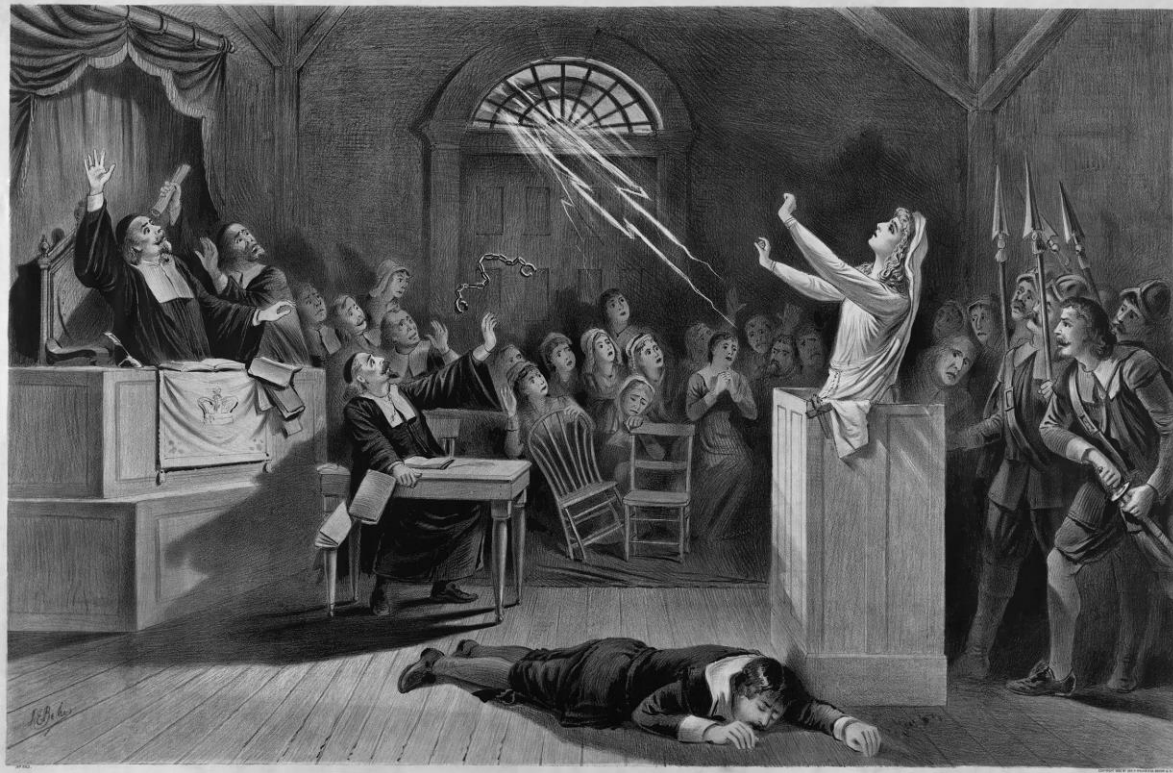

פסל טינקרבל (פרט), דיארמודי ביירון, 2005.
עבור בית חולים גרייט אורמונד לונדון.

- איזה כוח על יש לטינקרבל?
- האם התנוחה בה טינקרבל מפוסלת בפסל של **דיארמודי ביירון** מביאה לידי ביטוי את כוח העל שלה?
- התבוננו בחפץ אותו היא אוחזת בידיה. למה לדעתכם הוא משמש אותה?

0 1:00

אי צדק חברתי וכוחות על

ג'וזף א' בייקר, משפט המכשפות בסאלם, ארצות הברית, ליתוגרפיה, 1892

- **בהדפס אבן (ליתוגרפיה)**
זו מתוארת אישה המואשמת בכישוף.
- נסו לספר סיפור על היצירה ועל המתרחש בה.
- מהי, לפי דעתכם עמדתו של האומן? האם הוא מאמין שאישה זו היא מכשפה?
- הסבירו וכתבו את עמדתכם.

מכשפות באומנות

פרנצ'סקו גויה, שבת המכשפות, 1789-98

- מכשפות תמיד השפיעו על הדמיון האנושי.
- בימי הביניים האשימו נשים שהיו להן כוחות ויכולות מיוחדים (כמו לרפא אנשים עם "תרופות סבתא") שהן מכשפות וזה היה "תירוץ" לרדוף אותן ולהתעלל בהן.
- הצייר הספרדי הגדול **פרנסיסקו דה גויה** צייר את הציור המפחיד הזה כדי לבקר את רדיפת המכשפות בחברה הספרדית של זמנו.

מארק שאגאל – גיבור של רגש יהודי

מארק שאגאל, יום ההולדת, 1915

- היצירה מתארת את שאגאל ורעייתו הראשונה בלה רוזנפלד ביום הולדתה.
- אילו רגשות מביע שאגאל ביצירה?
- האם הריחוף מבטא כוחות על או אולי פשוט הרגשה של "התרוממות רוח"? מה דעתכם?

ג'ייסון רטליף – צייר גיבורי על עכשווי

- האומן יצר סדרה של עבודות גרפיות המתארות ילדים שהצללית שלהם הופכת לגיבור- על כלשהו.
- כך הילדים הופכים לסופרמן, באטמן ועוד.
- בזכות הצללית הילדים הופכים לגיבורים.
- איזה כוח על היית מצייר בצללית של עצמך?

מתוך הסדרה "צל על" 2015. הדפס צבע על נייר ארכיון, Super Shadow

<https://www.jason-ratliff.com/>

מקור: <https://www.prtl.co.il/archives/92265>

סיכום ביניים

- למדנו על מדיות אומנותיות שונות ועל משמעויות חברתיות של כוחות על.
- הבנו כי כוחות על באים לידי ביטוי במגוון ייצוגים תרבותיים: בספרים, בקולנוע, ובאומנות החזותית לגווניה.
- האומנים מביאים לידי ביטוי את כוח העל באמצעים אומנותיים מגוונים: ציור, פסיפס, פרסקו, אנימציה, קומיקס, ספר מאויר, הדפס אומנותי, פיסול ועוד.

בואו נחשוב ביחד

- האם כוח על אנושי יכול להופיע אצל בני אדם רגילים?
 - האם כוח על הוא תמיד כוח טוב?
 - האם אפשר להתייחס למישהו בצורה שלילית רק כי חושבים שיש לו "כוח על"?
 - האם אתם יכולים להפוך את עצמכם לגיבורי על? או אולי לסתם גיבורים של החיים?
-

לסיכום: רגע של מחשבה עצמית

לכל אחד מאתנו כוחות פנימיים.

האם גילית בעצמך כוחות שלא היית מודע אליהם, או

כוחות חדשים בתקופת שהייתך בבית בגלל הקורונה?

ממשיכים למשימה – יצירה בעקבות ג'ייסון רטליף

- עמדו על גיליון נייר גדול וארוך.
- הניחו מאחוריכם מנורה חזקה כך שהיא תיצור את הצל שלכם.
- בקשו ממישהו בבית לשרטט את הקו שסביב הצל שלכם.
- צבעו, הדביקו ומלאו את הצל שלכם בכל דרך שתבחרו בה.
- הנה - יצרתם את עצמכם כגיבורי על!
- בהצלחה ובהנאה!

מדינת ישראל
משרד החינוך

תודה שצפיתם בשידור

הופק עבור משרד החינוך ע"י מטח